

Naturvernforbundet

Åpent brev til partiene

28.03.19

Raudåta – støtter ditt politiske parti kommersielt høsting av startfåret til alt liv i havet?

I en pressemelding 13. mars i år kunngjorde regjeringen at de åpner for kommersiell høsting av raudåte. Dette utgjør en ny praksis i Norge, og skaper usikkerhet for andre deler av fiskerinæringen og for hensynet til det marine livet i havet og naturmangfoldet, som er avhengig av produksjonen der. I 2019 tillates det høsting av til sammen 254.000 tonn raudåte.

Norsk Ornitologisk Forening, Naturvernforbundet, Natur og Ungdom og Norges Kystfiskarlag arbeider for en forvaltning av kysten og de marine ressursene som er bærekraftig. Begrepet bærekraftig er knyttet til ressursregnskapet der et regnskap som går i null eller pluss på naturens vegne er bærekraftig. Vår oppfatning er at kunnskapsgrunnlaget for å åpne for kommersiell høsting av raudåte fortsatt er mangelfullt.

Økosystembasert forvaltning

Ifølge Havforskningsinstituttet er raudåta en av Norges viktigste marine ressurser. For en rekke fiskearter er raudåta avgjørende for opprettholdelsen av våre store pelagiske bestander. Raudåte utgjør en basisressurs, enten for sjøfuglene og marine pattedyr direkte, eller som grunnlag for oppvekst og rekruttering til nye årsklasser av fisk.

Raudåta lever kort og formerer seg i enorme mengder hver sommer. Enkelte sesonger kan mengden tidobles, og er da estimert til over 300 millioner tonn.

Høsting lavt i næringskjeden kan være klokt i et økologisk perspektiv. Samtidig kan høsting på lave trofiske nivåer gi svært uheldige følgeeffekter for et bredt utvalgt arter og hele det marine økosystemet. Det er derfor essensielt at uttak gjøres forsiktig og i tråd med føre var-prinsippet, som er lovfestet både i Naturmangfoldsloven og Havressursloven.

Ettersom rødåta høstes med svært finmasket trål betyr det at det er en stor risiko for innblanding av uønskede arter og undermåls fisk som beiter på planktonet under høsting. Regjeringen legger også opp til et raudåtefiske i kystnære områder. Dette vil legge ytterligere press på allerede sårbare bestander som kysttorsk, uer og kystbrisling. Vi vil i denne sammenheng nevne Riksrevisjonens rapport om fiskeriforvaltningen i sør, som påpekte at nedgangen i kystbestandene ikke er blitt fulgt godt nok opp med tiltak fra myndighetenes side. Høsting av rødåte i kystnære områder vil være katastrofalt.

Vi vet lite om samspillet mellom raudåtebestanden og fiskebestandene, og hvordan dette påvirker sjøfuglene og marine pattedyr (inkl. hvaler). Det er godt mulig at raudåtebestanden må være så stor som den er dersom viktige fiskebestander skal kunne holde seg på et ønskelig høyt nivå, og ikke påvirkes i ugunstig retning. Når fiskelarvene er små og plommesekken nettopp er brukt opp, kan fiskelarvene ennå ikke svømme. De er da avhengige av at maten kommer til dem, og de er avhengige av at matbiten er så liten at de kan få tak i den. For at store mengder fiskelarver skal overleve og vokse opp til store og høstbare bestander, er de avhengige av at det finnes betydelige mengder liten raudåte i sjøen på dette avgjørende tidspunktet i livssyklusen. Det finnes ingen gode oversikter over hvor store mengder raudåte naturen trenger for at disse prosessene skal gå på en slik måte at vi får livskraftige og høstbare fiskebestander, eller at fugler og pattedyr skal ha rikelig tilgang til å nyttiggjøre seg av disse direkte.

Havforskningsinstituttet gjør årlige målinger av biomassen av dyreplankton, koordinert av Det internasjonale havforskningsrådet (ICES). En tidsserieanalyse mellom 1995 og 2018 viser at mengden dyreplankton i Norskehavet er redusert med 34 prosent i perioden etter 2003, uten at forskerne per i dag vet hva årsakene til dette er. Det gjør at flere stiller spørsmålsteget ved hvorvidt høsting av plankton kan og bør bli en ny industri før vi har tilstrekkelig kunnskap på plass.

Klimaendringene og økende havtemperatur er i tillegg momenter som skaper usikkerhet om de viktige fiskebestandene i havområdene rundt Norge. I Nordsjøen har økt havtemperatur ført til at raudåte langt på vei er blitt erstattet av en andre plankton med annen livssyklus enn raudåta, som igjen har innvirkning på mattilgangen til fisk, fugl og sjøpattedyr.

Dette gjør oss skeptiske til utnyttelse av «grunnmuren» i det marine økosystemet, spesielt i en tid da havmiljøet er i endring og presset fra mange hold. I den sammenheng har organisasjonene utformet noen spørsmål til de politiske partiene vedrørende forvaltning av startfôret til fisk, fugl og sjøpattedyr, nøkkelarten raudåta.

1. Det eksisterer per dags dato stor usikkerhet rundt hvilke konsekvenser høsting av raudåte har å si for økosystemet som helhet. Det er også stor usikkerhet knyttet til hvilke fiskeslag, sjøpattedyr og fugl som påvirkes negativt av slik høsting, samt hvor mye raudåte de forskjellige artene har behov for. Støtter ditt parti kommersielt høsting av raudåte, slik regjeringen nå har lagt opp til?

2. Raudåte høstes med ekstremt finmasket trål der en stor pose slepes i den øverste delen av vannsøylen. Her finner man blant annet yngel og egg til viktige fiskeslag som skal bli til fremtidens verdigrunnlag for fiskere. Raudåtefiske medfører bifangst, det vil si uønsket fangst som følge av at man høster raudåte. Både raudåte og yngel er livsviktig mat for både fisk, fugl og sjøpattedyr. Er ditt parti enige i at bifangst må holdes på et lavest mulig nivå? Hvis ikke, hvorfor mener dere det ikke er et behov for dette?
3. Høsting av raudåte bør foregå 12 nautiske mil (nm) utenfor grunnlinjen da det fra grunnlinjen og ut til 12 nm er vesentlig store mengder egg- og larvedrift (Kilde: Havforskningsinstituttet *Fisken og havet 3- 2013*). Er ditt parti enige i at kommersielt høsting etter raudåte alltid må foregå utenfor 12 nm? Hvis ikke, hvordan mener ditt parti kystnær høsting lengre inn mot land kan unngå store mengder bifangst og negativ påvirkning på økosystemet som følge av dette?
4. Raudåte er det viktigste, og kanskje det eneste startfôret for fiskelarvene. Dette er fisk som mange norske sjøfugler er avhengig av. De ti siste årene har tilbakegangen for kystnære sjøfugler vært på rundt 30 %, mens tilbakegangen for mer pelagiske arter har vært på nærmere 40 %. Av de 28 helt marine sjøfuglartene som opptrer i norske farvann i løpet av året, er 13 nå rødlistede. Mattilgangen, dvs. dens mengde, utbredelse og tilgjengelighet, er en viktig begrensende faktor for ungeproduksjon og bestandsstørrelser hos sjøfugl. Mener ditt parti at forbedring av sjøfuglbestandene har høy prioritet, og er dere enig i at høsting av raudåte vil utgjøre nok en usikkerhetsfaktor i puslespillet når sjøfuglenes tilbakegang skal forklares?

På vegne av

Norges Kystfiskarlag

Annesofie Kristiansen [sign.]

Naturvernforbundet

Arnodd Håpnes [sign.]

Norsk Ornitologisk Forening

Martin Eggen [sign.]

Natur og Ungdom

Gaute Eiterjord [sign.]